

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Історичний факультет

Кафедра соціальних і правових дисциплін

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо виконання курсових робіт

для здобувачів вищої освіти

ОС Молодший бакалавр

Спеціальності 081 «Право»

форма навчання: денна, заочна

Умань 2021

ВСТУП

Курсова робота – індивідуальна робота здобувача вищої освіти, вона має самостійний науковий характер і є важливим етапом освітнього процесу та підготовки майбутніх фахівців у галузі права.

Під час підготовки до написання курсової роботи здобувачі вищої освіти матимуть змогу поглибити теоретичні знання, здобуті в процесі вивчення навчальних дисциплін, навчитися самостійно працювати з літературою, законодавчим і статистичним матеріалом, робити узагальнення та висновки, аналізувати положення нормативно-правових актів, правові ідеї вчених і практиків; робити власні висновки, пропонувати основні напрями підвищення ефективності механізму правового регулювання в окремих сферах суспільних відносин.

Методичні рекомендації розроблені на основі Положення про курсові роботи в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини затверджені вченою радою університету 26 квітня 2016 року, протокол № 10, та затверджені на засіданні кафедри соціальних і правових дисциплін протокол № 1 від 30 серпня 2021 року.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Виконання здобувачами вищої освіти курсових робіт є однією з важливих форм підготовки висококваліфікованих спеціалістів, яка забезпечує формування у майбутніх фахівців творчого підходу до організації виробничого процесу на підприємствах та установах.

Курсова робота – вид самостійної навчально-наукової роботи з елементами дослідження, що виконується здобувачами вищої освіти упродовж семестру з метою закріплення, поглиблення і систематизації знань, одержаних за період навчання та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання.

Виконання курсових робіт з правових дисциплін дозволяє здобувачам вищої освіти набути: досвід виявлення закономірностей розвитку державно-правових явищ; вміння аналізувати окремі юридичні категорії, поняття, явища і процеси; навички практичного використання наукової термінології та застосування нормативно-правових актів; вміння виявляти шляхи оптимізації того чи іншого явища, розробляти рекомендації щодо подальшого його розвитку, а також пропонувати основні напрями підвищення ефективності механізму правового регулювання в окремих сферах суспільних відносин.

Мета написання курсової роботи:

- поглиблення, узагальнення і систематизація теоретичних знань та практичних умінь студентів;
- формування вмінь самостійно працювати з навчальними і науковими ресурсами, лабораторним обладнанням, використання сучасних інформаційно-комунікаційних засобів та технологій;
- розвиток творчого підходу до застосування на практиці набутих знань та розв'язування практичних завдань;
- формування вмінь здійснювати науковий пошук під час проведення дослідження;
- формування досвіду самостійної творчої дослідницької діяльності;

- розвиток наукових здібностей здобувачів освіти і залучення їх до науково-дослідницької роботи.

Курсова робота виконується відповідно до розробленої та затвердженої тематики, яка відображає і враховує тісний взаємозв'язок із завданнями юридичної практики, а також відповідає сучасному стану і перспективам розвитку юридичної науки та юридичної практики.

Керівниками курсових робіт призначаються найбільш кваліфіковані та досвідчені викладачі кафедри, що мають науковий ступінь та/або вчене звання.

2. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Написання курсової роботи включає такі етапи:

- 1) вибір теми;
- 2) підбір джерел та їх обробка;
- 3) складання плану;
- 4) написання й оформлення курсової роботи.

Тематика курсових робіт формується на початку навчального року, затверджується на засіданні кафедри і оновлюється щорічно. Вона повинна відповідати навчальним завданням дисципліни, з якої виконується курсова робота, практичним потребам певної галузі права, бути актуальною і тісно пов'язаною з вирішенням практичних фахових завдань.

Здобувач вищої освіти має право подавати власні пропозиції щодо тем курсових робіт на розгляд відповідної кафедри. Після розгляду пропозицій та затвердження тематики, здобувачі вищої освіти обирають теми зі списку, затвердженого кафедрою.

Тема курсової роботи, обрана здобувачем вищої освіти, реєструється лаборантом кафедри у відповідному журналі. Після визначення теми здобувач вищої освіти повинен отримати першу настановчу консультацію у керівника курсової роботи. Під час консультації визначаються: загальні вимоги до роботи, порядок її виконання, орієнтовний зміст, література та інші джерела, які

підлягають вивченню, зміст та методика проведення конкретного дослідження, визначаються терміни виконання етапів роботи.

Наступним кроком є пошук та вивчення літератури – ознайомлення з основними науковими джерелами з обраної теми.

У списку використаної літератури та джерел подається перелік підручників, посібників, статей із журналів, брошур, довідників, інтернетпосилань і т.д., що використовувались під час виконання роботи (не менше 25 найменувань), який укладається відповідно до вимог оформлення списку бібліографічних джерел. Список використаної літератури та джерел виконують, як правило, в алфавітному порядку. У кожному конкретному виданні елементи бібліографічного опису конкретизуються і мають деякі специфічні особливості.

На основі вивчення та обробки правових (нормативних і літературних) джерел здобувач вищої освіти складає попередній план курсової роботи.

План курсової роботи повинен:

- відображати зміст, структуру, логічний взаємозв'язок основних частин роботи;
- складатися з декількох розділів (від 2 до 3), які, в свою чергу, можуть мати підрозділи;
- включати вступ, основну частину (розділи, підрозділи) й висновки;
- бути перевіреним і затвердженим керівником.

3. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Структура курсової роботи повинна мати такі елементи:

- титульний аркуш
- зміст
- вступ
- основна частина
- висновки
- список використаної літератури та джерел
- додатки (за необхідності)

Титульний аркуш курсової роботи оформляється відповідно до затвердженої форми (Додаток А).

Зміст подають на початку курсової роботи після титульного аркуша.

Він містить вступ, назви розділів, підрозділів, пунктів (якщо вони є і мають заголовки), висновки, додатки (за необхідності), список використаної літератури та джерел та ін. із зазначенням номерів початкових сторінок (Додаток Б).

У вступі розкривається сутність і стан розробки наукової проблеми та її значущість, обґрунтовується необхідність проведення дослідної роботи, а також подається загальна характеристика курсової роботи в рекомендованій нижче послідовності. У вступі необхідно чітко описати актуальність дослідження, сформулювати мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, практичну значущість, апробацію дослідження.

Актуальність теми (обґрунтування доцільності роботи). Актуальність та ступінь досліджуваної проблеми розкривається шляхом стислого аналізу наукових доробків учених із даного питання і порівняння існуючих зв'язків проблеми. На основі обґрунтованих протиріч визначається проблема, на розв'язання якої і буде спрямоване дослідження.

Мета дослідження полягає у встановленні, виявленні наукових фактів, формулюванні закономірностей, обґрунтуванні, найбільш ефективних шляхів вирішення досліджуваної проблеми. Тому при її формулюванні доцільно вживати ключові слова: «визначити», «дослідити», «виявити», «встановити», «обґрунтувати», «довести», «перевірити», «розробити» тощо.

Завдання дослідження – це послідовні етапи дослідницької роботи, спрямовані на досягнення поставленої мети. Завдання повинні розкривати та конкретизувати мету дослідження і в загальному підсумку повинні бути адекватні цій меті.

Об'єкт дослідження – це частина реальної дійсності, яка підлягає дослідженню, тобто процес або явище, що породжує проблемну ситуацію, і обране для вивчення.

Предмет дослідження – це особлива проблема, окремі сторони об'єкту, його властивості і особливості, які повинні бути досліджені в роботі, не виходячи за межі досліджуваного об'єкту. Зазвичай формулювання предмета дослідження міститься у відповіді на запитання: що вивчається?

Гіпотеза дослідження – наукове припущення, яке висувається для пояснення певних фактів, явищ чи процесів, і яке необхідно підтвердити чи заперечити. Гіпотеза передбачає шляхи розв'язання основного питання і тому вона потребує перевірки. При проведенні дослідження може перевірятись не один, а декілька припущень (гіпотез). У таких випадках існує більша вірогідність одержання позитивних результатів. В окремих роботах гіпотеза може бути відсутня.

Методи дослідження – це способи дослідження, підходи до вивчення явищ, планомірний шлях наукового пізнання до встановлення істини. У курсовій роботі подають перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої мети. Щоб отримати достовірні результати, рекомендується використовувати різні методи.

Корегування змісту структурних елементів вступу може здійснюватися на завершальному етапі написання курсової роботи.

Основна частина роботи обов'язково повинна складатися з декількох розділів (від 2 до 3), які, в свою чергу, можуть мати підрозділи. Кожний розділ повинен мати назву і починатися з нової сторінки. В основній частині розкривається зміст використаних термінів, хід дослідження, подається аналіз та узагальнення результатів дослідження.

Цифрові дані слід подавати в таблицях або графіках, діаграмах, які повинні мати заголовок.

Перший розділ присвячується, як правило, теоретичному обґрунтуванню питання. Назва розділу має відображати сутність проблеми.

Не допускається називати його загальним визначенням «Теоретична частина», «Теоретичний розділ», «Теоретичне обґрунтування» тощо. Він може містити 2-3 підрозділи. Невід'ємною частиною першого розділу є огляд наукових джерел з досліджуваного питання. В огляді літератури окреслюють основні етапи

розвитку наукової думки з даної проблеми стисло, в аналітичному плані, критично аналізують наукові роботи попередників, їх погляди, визначають ті питання, що залишилися невирішеними і, таким чином, визначають місце курсової роботи у розв'язанні проблеми. Бажано завершити огляд літератури коротким резюме щодо необхідності проведення досліджень у даній проблемі.

У другому розділі розкривають сутність практичних шляхів вирішення досліджуваних завдань, розробляють загальну методику проведення емпіричного дослідження, наводять методи дослідження. Як правило, другий розділ курсової роботи містить 2-3 підрозділи.

Виклад матеріалу підпорядковують одній провідній ідеї, чітко визначеній автором.

У висновках формулюють найбільш важливі результати, одержані в процесі дослідження. Найзручніше формулювати висновки у відповідності з поставленими завданнями. У висновках необхідно наголосити на ефективності пропонуваніх у курсовій роботі ідей, викласти рекомендації щодо їх реалізації.

До додатків доцільно включити допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття роботи:

- методики, які були апробовані в процесі виконання курсової роботи;
- таблиці, схеми, рисунки;
- анкети і опитувальники;
- практичні рекомендації.

Кожен додаток має свій заголовок і починається з нової сторінки, їх кількість не обмежується. Позначаються вони великими літерами української абетки (за винятком літер Г, Є, І, ї, Й, О, Ч, Ъ), наприклад, «Додаток А». Нумерація сторінок курсової роботи, на яких розміщені додатки, не проводиться.

4. ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота оформляється на аркуші білого паперу формату А4 (210x297 мм) одностороннім друком. Текст набирається шрифтом Times New Roman, кегль – 14, інтервал між рядками – 1,5. Розміри полів: ліве – 25 мм, праве

– 15 мм, верхнє і нижнє –20 мм. Обсяг курсової роботи до 35 сторінок основного тексту. Нумерацію сторінок подають арабськими цифрами у правому верхньому куті аркуша. Титульний аркуш включають до загальної нумерації сторінок, проте не нумерують. Відстань між назвами розділів та підрозділів, між заголовком і текстом має становити 1 рядок.

Таблиці, рисунки (ілюстрації) подаються безпосередньо після абзацу, де вони згадані вперше або на наступній сторінці: Рисунок 2.3 або Таблиця 1.2 (курсивом), що означає третій рисунок другого розділу або друга таблиця першого розділу. Позначка Таблиця 1.2 ставиться у правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці, який розміщується над таблицею. Позначка Рисунок 1.2, та назву рисунка розміщують під ілюстрацією. Заголовки граф в таблиці слід починати з великої літери, підзаголовки – із малих, якщо вони є продовженням заголовків, та з великих, якщо вони є окремими реченнями. При переносі частини таблиці на інший аркуш слово «Таблиця», номер її і назву вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова Продовження таблиці 1.2.

При написанні курсової роботи потрібно давати посилання на літературу та джерела, з яких запозичені матеріали. Оформлення посилання в тексті: [3, 63] – означає, що цитата запозичена із 63 сторінки 3 джерела в бібліографії. Посилання на декілька видань оформлюється так: [5; 7; 10; 23] (вказуються порядкові номери у списку джерел).

В окремих випадках, коли номер сторінки вказати неможливо, скажімо в інтернет-публікації, то посилання оформляється так: [23], де 23 – номер джерела у списку. При посиланні на ілюстрацію вказують – Рисунок 1.2, на таблицю – у Таблиці 1.3.

Числа та знаки у тексті. Великі круглі числа (тисячі, мільйони, мільярди) зручніше писати у вигляді поєднання цифр із скороченням тис., млн, млрд, наприклад, 6 тис., 12 млн, 14 млрд. Знак №, §, С, % у тексті може стояти тільки біля цифри. Якщо такий знак застосований без поєднання з числом у цифровій формі, то його замінюють словом. Довільні скорочення слів застосовувати

неприпустимо. Щоб правильно користуватись скороченнями, слід звертатись до словників прийнятих скорочень, які можна знайти у довідкових виданнях.

Список використаної літератури та джерел є обов'язковим елементом курсової роботи, який укладається відповідно до вимог оформлення списку бібліографічних джерел. Список використаної літератури та джерел виконують, в алфавітному порядку. У кожному конкретному виданні елементи бібліографічного опису конкретизуються і мають деякі специфічні особливості. Зразки оформлення бібліографічного опису джерел подано у Додатку В.

5. ПОРЯДОК ЗАХИСУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Для захисту курсових робіт здобувачами вищої освіти, рішенням кафедри створюється комісія (за місяць до визначеної дати захисту) в складі трьох осіб. Комісія формується із числа науково-педагогічних працівників, які здійснюють керівництво курсовими роботами на кафедрі. Керівник курсової роботи є членом комісії по захисту.

Повністю оформлену курсову роботу здобувач вищої освіти подає науковому керівнику на перевірку за три тижні до визначеної дати захисту.

Курсова робота, зміст якої відповідає вимогам, допускається до захисту, про що керівником робиться відмітка на титульному аркуші: «Допущено до захисту», дата, підпис. Після цього робота передається на кафедру для ознайомлення членами комісії. Інформація про допуск до захисту курсової роботи доводиться до відома здобувачів вищої освіти.

У разі прийняття керівником та членами комісії рішення щодо наявності неоригінального тексту у роботі (наявність плагіату) вона передається у навчально-методичний відділ на відповідну перевірку. Курсові роботи, що мають понад 40% неоригінального тексту до захисту не допускаються і повертаються на доопрацювання. Виправлена робота проходить повторну процедуру перевірки керівником та перевірки на наявність плагіату. Дата захисту призначається у період ліквідації академічної заборгованості. Захист курсової роботи здобувачем

вищої освіти здійснюється перед комісією публічно і фіксується у протоколі, який підписується головою та членами комісії.

Порядок захисту курсової роботи:

- Автор у своєму виступі (до 10 хвилин) презентує основний зміст роботи, результати дослідження, висловлює власні судження та пропозиції.
- Дає відповіді на запитання членів комісії в межах дослідження.
- Члени комісії оцінюють зміст та презентацію курсової роботи здобувачем вищої освіти.

6. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

При оцінці курсової роботи враховуються:

1. Науково-теоретичний рівень змісту, теоретична обґрунтованість теми, чітко розроблений науковий апарат.

2. Набуття компетентностей щодо розробки і вирішення наукової проблеми: вміння самостійно працювати з літературою та іншими джерелами, творчо аналізувати та систематизувати інформацію, організовувати та проводити експеримент, грамотно оформляти бібліографію.

3. Планомірний і систематичний характер роботи здобувача над дослідженням.

4. Правильність оформлення курсової роботи і своєчасність її здачі.

Якість виконання курсової роботи та результати її захисту оцінюються за національною шкалою та шкалою ЄКТС

Рейтингова оцінка з державного екзамену	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A (відмінно)	відмінно
82-89	B (дуже добре)	добре
75-81	C (добре)	добре
69-74	D (задовільно)	задовільно
60-68	E (достатньо)	задовільно

35-59	FX	незадовільно
0-34	F	незадовільно

Критерії оцінювання курсової роботи

№ п/п	Критерії	Кількість балів
1.	Оформлення курсової роботи відповідно до вимог	До 10 балів
2.	Структурно-логічна побудова роботи, актуальність та новизна, чітко розроблений науковий апарат	До 15 балів
3.	1 розділ (рівень теоретичного дослідження)	5-15 балів
4.	2 розділ (глибина та якість практичного дослідження)	5-15 балів
5.	Висновки	До 10 балів
6.	Самостійний і творчий підхід до аналізу досліджуваної проблеми в теорії та практиці	До 10 балів
7.	Планомірний і систематичний характер роботи студента над темою	До 5 балів
8.	Своєчасність здачі курсової роботи	5 балів
9.	Захист роботи:	До 15 балів
	- якість доповіді	До 5 балів
	- якість відповідей на питання	До 5 балів
	- якість наочних матеріалів	До 5 балів
Разом (максимальна кількість балів):		100

У випадку порушення терміну здачі курсової роботи науковому керівнику без поважних причин, вона не допускається до захисту, що вважається академічною заборгованістю. Ліквідація академзаборгованості здійснюється аналогічно до інших форм підсумкового контролю. В інших випадках (хвороба тощо) студент має право на продовження сесії.

Після захисту курсова робота здається керівником на кафедру для зберігання.

7. РЕКОМЕНДОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕМ КУРСОВИХ РОБІТ

1. Права людини в сучасному світі
2. Громадянське суспільство і його характеристики
3. Англо-саксонська правова сім'я
4. Взаємозв'язок норм права і релігії
5. Прецедентне право і прецедентне судочинство
6. Римське право і його історичне значення
7. Нормотворчість і правозастосування
8. Нормативізм та право Ганса Кельзена
9. Вчення В.Г. Гегеля про державу і право
10. Правові ідеї часів Відродження та Реформації
11. Державно-правові погляди Жан-Жака Руссо
12. Політико-правові вчення США періоду боротьби за незалежність
13. Тоталітаризм як політико-правовий феномен
14. Держава і право Київської Русі
15. Реалізація норм конституційного права
16. Парламентаризм і його правова природа
17. Принципу розподілу влад і його реалізація в Україні
18. Цивільне право і цивільне законодавство України
19. Судова практика, роз'яснення вищих судових інстанцій та їх значення у цивільному праві
20. Фізична особа як учасник цивільних правовідносин
21. Юридична особа як суб'єкт правовідносин
22. Кримінальне право і кримінальне законодавство України
23. Особливості правового статусу господарських товариств в Україні
24. Правочини в цивільному праві України
25. Конституція Української Народної Республіки 1918 року
26. Політико-правові погляди В'ячеслава Чорновола

27. Дисидентський рух в Україні і його політико-правові ідеї
28. Адміністративно-правове регулювання у сфері АПК
29. Проблеми і перспективи інноваційного розвитку агросфери
30. Актуальні проблеми аграрного законодавства в умовах євроінтеграції
31. Правове забезпечення інвестиційного кредитування сільського господарства в Україні
32. Правове регулювання виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств
33. Громадянські стани особистості в Україні
34. Європейський досвід конституювання принципів територіального устрою для України
35. Конституційне право на соціальний захист громадян України
36. Конституційні засади забезпечення права на житло в Україні
37. Сучасні український конституціоналізм та конституційні реформи
38. Історія розвитку кримінального законодавства України
39. Кримінально-правовий інститут стадій кримінального правопорушення
40. Місце вчинення кримінального правопорушення за кримінальним правом України
41. Знаряддя та засоби вчинення кримінального правопорушення за кримінальним правом України
42. Індивідуалізація покарання при призначенні покарання за кримінальним правом України
43. Правове забезпечення охорони об'єктів тваринного світу
44. Правовий режим територій та об'єктів природно-заповідного фонду України
45. Правове забезпечення формування та функціонування екологічної мережі України
46. Імплементация Європейського права охорони навколишнього середовища у національне законодавство України
47. Загальна характеристика юридичної відповідальності за порушення еколого-правових норм

Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Факультет/Інститут _____

Кафедра _____

КУРСОВА РОБОТА

з _____

на тему:

_____
_____

Студента (ки) _____ курсу _____ групи

_____ форми навчання

Напрямок підготовки/спеціальності: 081 Право

ПІБ _____

Керівник: _____

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Оцінка за національною шкалою

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії: _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

_____

(підпис) (прізвище та ініціали)

Зміст

Вступ.....	2
Розділ 1 (Назва)	5
1.1. (Назва).....	5
1.2. (Назва).....	9
1.3. (Назва).....	13
Розділ 2. (Назва)	16
2.1. (Назва).....	16
2.2. (Назва).....	19
2.3. (Назва).....	19
Висновки.....	22
Список використаної літератури та джерел.	25
Додатки.....	27

Зразки оформлення бібліографічного опису джерел

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	<p>1. Бездрабко В. В. Часопис «Краєзнавство» та краєзнавча справа в Україні (кінець 1920-х – початок 1930-х рр.) : монографія / В. В. Бездрабко. – К. ; Кам'янець-Подільський : Мошак М. І., 2005. – 224 с.</p> <p>2. Слободяник М. С. Бібліотека. Документ. Комунікації : вибрані праці / М. С. Слободяник ; уклад. О. Кириленко ; за наук. ред. проф. В. Г. Чернеця. – Київ : Ліра-К, 2010. – 308 с.</p>
Два автори	<p>1. Матяш І. Б. Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині : історія, спогади, арх. док. / І. Матяш, Ю. Мушка. – Київ : Києво-Могилян. акад., 2005. – 397, [1] с. – (Бібліотека наукового щорічника "Україна дипломатична" ; вип. 1).</p> <p>2. Кисельова В. П. Джерельна база з історії міст і сіл у Державній історичній бібліотеці України: сучасний стан, перспективи розвитку [Електронний ресурс] / В. П. Кисельова, Т. С. Кудласевич ; Український центр культурних досліджень. – Режим доступу : www.culturalstudies.in.ua/knigi_8_10.php. – (дата звернення 10.11.2013). – Назва з екрана.</p>
Три автори	<p>1. Резниченко В. А. Созданиецифровойбиблиотекиколлекцийпериодическихизданий на основеGreenstone / В. А. Резниченко, Г. Ю. Проскудина, О. М. Овдей // Электронныебиблиотеки. – 2005. – Т. 8, Вып. 6. – С.38-48.</p> <p>2. Панько Т. І. Українське термінознавство: підруч. для студ. гуманітар. спец. вищ. навч. закл. / Т. І. Панько, І. М. Кочан, Г. П. Мацюк. – Львів : Світ, 1994. – 216 с.</p>
Чотири автори	<p>1. Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / [Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А.]. – Київ : НДІ "Укראгропромпродуктивність", 2006. — 106 с. — (Бібліотека спеціаліста АПК. Економічні нормативи).</p> <p>2. Енциклопедія видавничої справи : [навч. посіб.] / В. П. Ткаченко, І. Б. Чеботарьов, П. О. Киричок, З. В. Григорова. – Харків : Прапор, 2010. – 319 с.</p>
П'ять і більше авторів	<p>1. Психологияменеджмента / [Власов П. К., Липницький А. В., Луцихина И. М. и др.] ; под ред. Г. С. Никифорова. –[3-е изд.]. –Харків :Гуманитар. центр, 2007. – 510 с.</p> <p>2. Формування здорового способу життя молоді : навч.-метод. посіб. для працівників соц. служб для сім'ї, дітей та молоді / [Т. В. Бондар, О. Г. Карпенко, Д. М. Дикова-Фаворська та ін.]. – Київ : Укр. ін-т соц. дослідж., 2005. – 115 с. – (Серія "Формування здорового способу життя молоді" : у 14 кн., кн. 13).</p>

Без автора	<p>1. Реєстр розсекречених архівних фондів України : міжарх. довідник. В 2-х т. Т. 2. : Розсекречені архівні фонди Державного архіву в Автономній Республіці Крим, державних архівів областей України, міст Києва і Севастополя, кн. 3 : Розсекречені архівні фонди державних архівів Тернопільської, Харківської, Херсонської, Хмельницької, Черкаської, Чернівецької, Чернігівської областей, міст Києва та Севастополя / Держкомархів України, Укр. наук.-досл. ін-т арх. справи та документознавства ; редкол.: Г. Боряк (голова) та ін. – Київ, 2007. – 512 с.</p> <p>2. Спільку архівістів зареєстровано // Архіви України. – 1991. – № 4. – С. 8-9.</p>
Багатотомний документ	<p>1. Історія Національної академії наук України, 1941-1945 рр. / [упоряд. Л. М. Яременко та ін.]. – К. : Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2007– .– (Джерела з історії науки в Україні). – Ч. 2 : Додатки – 2007. – 573, [1] с.</p> <p>2. Реабілітовані історією. Житомирська область : [у 7 т.]. – Житомир : Полісся, 2006– .– (Науково-документальна серія книг "Реабілітовані історією" : у 27 т. / голов. редкол.: Тронько П. Т. ((голова) [та ін.]). – Кн. 1 / [обл. редкол.: Синявська І. М. (голова) та ін.]. – 2006. – 721.</p>
Матеріали конференцій, з'їздів	<p>1. Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики : зб. матеріалів VIII Між нар. наук.-практ. конф., Київ, 17-19 травня 2011 р. / наук. ред. М. С. Слободяник. – Київ : НАКККІМ, 2011. – 244 с.</p>
Рецензії	<p>1. Одинока Л. П. Вивчаємо нашу історію / Лініна Одинока // Студії з арх. справи та документознавства. – 2002. – Т. 8. – С. 260-262. – Рец. на кн.: МітрафанВіктаравічДоунар-Запольські : біябібліягр. паказ. / [уклад.: В. У. Скалабан та ін.]. – Мінськ : Нац. б-ка, 2001. – 120 с.</p> <p>2. Касьянов Г. Глобальна еволюція людства: культурно-цивілізаційний вимір // Вісн. Кн. палати. – 2001. – № 12. – С. 14-15. – Рец. на кн.: Шейко В. Культура. Цивілізація. Глобалізація (кінець XIX – початок XX ст.) : моногр. : у 2 т. – Харків : Основа, 2001. – Т. 1. – 520 с.</p>
Депоновані наукові праці	<p>1. Социологическоеисследованиемалыхгруппнаселения / В. И. Иванов [и др.] ; М-во образования Рос. Федерации, Финансоваяакадемия. – Москва, 2002. – 110 с. – Деп. в ВИНТИ 13.06.02, № 145432.</p> <p>2. Разумовский, В. А. Управлениемаркетинговымиисследованиями в регионе / В. А. Разумовский, Д. А. Андреев. – Москва, 2002. – 210 с. – Деп. в ИНИОН Рос. акад. наук 15.02.02, № 139876.</p>

Довідкові видання	<p>1. Європейський Союз : словник-довідник / [ред.-упоряд. М. Марченко]. – 2-ге вид., оновл. – Київ : К.І.С., 2006. – 138 с.</p> <p>2. Архівні установи України : довідник. Т. 1. Державні архіви / редкол.: Г. В. Боряк (голова), І. Б. Матяш, Г. В. Папакін ; Держкомархів України, УНДІАСД. – 2-е вид., доп. – Київ, 2005. – 692 с. – (Архівні зібрання України. Спеціальні довідники).</p> <p>3. Архівні установи України : довідник. Т. 2 : Наукові установи, музеї, бібліотеки : у 2 кн. Кн. 1 : Національна академія наук України, Автономна Республіка Крим, Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Миколаївська, Одеська області / Держкомархів України, УНДІАСД ; упоряд. : С. Артамонова, А. Майстренко, Л. Одинока, Р. Романовський ; редкол. тому : І. Матяш (голова), О. Мельниченко, Ю. Прилепішева, Н. Христова. – Київ, 2010. – XXVIII, 604 с.</p>
Періодичні видання	<p>1. Архіви України : наук.-практ. журн. / Держ. архівна служба України, Укр. ін-т нац. пам'яті, Укр. ін-т нац. пам'яті, Нац. акад. наук України, Ін-т. укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Держ. центр збереження док. Нац. арх. фонду . – Київ : [б. в.], 1947. – Виходить раз на два місяці.</p> <p>2. Історія. Філософія. Релігієзнавство : наук. журн. / Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка. – К.: [б. в.], 2007. - Виходить щоквартально.</p>
Законодавчі та нормативні документи	<p>1. Про Національний архівний фонд та архівні установи : Закон України від 24 грудня 1993 р. № 3814-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 15. – С. 85-104.</p> <p>2. Порядок зберігання електронних документів в архівних установах : Наказ Державного комітету архівів України від 24.05.2005 р., № 49 [Електронний ресурс]/Держкомархів України. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0627-05. – (дата звернення 24.05.2007). – Назва з екрану.</p>
Стандарти	<p>1. Видання. Основні види. Терміни та визначення : ДСТУ 3017-95. – [Чинний від 01.01.1996]. – Київ : Держстандарт України, 1995. – 47 с. – (Національні стандарти України).</p> <p>2. Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення понять : ДСТУ 2732:2004. – На заміну ДСТУ 2732-94 ; [Чинний від 28.05.2004]. – Київ : Держстандарт України, 2005. – 31 с.</p>
Каталоги	<p>1. Межгосударственные стандарты : каталог : в 6 т. / [сост. Ковалева И. В., Павлюкова В. А. ; ред. Иванов В. Л.]. – Львов : НТЦ "Леонорм-стандарт, 2006– . – (Серия "Нормативная база предприятия"). – Т. 5. – 2007. – 264 с.</p> <p>2. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : каталог-довідник / [авт.-упоряд. М. Зобків та ін.]. – Львів : Новий час, 2003. – 160 с.</p>

Архівні джерела	<ol style="list-style-type: none"> 1. Центральний державний історичний архів України, м. Львів (ЦДІАЛ України), ф. 122, оп. 2, спр. 145, арк. 4. 2. ЦДІАК України, ф. 128, оп. 1, спр. 67, арк. 74. 3. ЦДНТА України, ф. Р-72, оп. 2, к. 1-273, од. зб. 1, 10 арк. 4. Листування з архівними установами про складання методичних оглядів по фондах // ЦДАВО України, ф. 14, оп. 2, т. 1, спр. 209, арк. 177-197.
Бібліографічні покажчики	<ol style="list-style-type: none"> 1. Куц О. С. Бібліографічний покажчик та анотації кандидатських дисертацій, захищених у спеціалізованій вченій раді Львівського державного університету фізичної культури у 2006 році / О. Куц, О. Вацеба. – Львів : Укр. технології, 2007. – 74 с. 2. Історія України : наук.-допоміж. бібліогр. покаж. за 2002 р. / упоряд. : Т. Приліпко, Н. Лук'яненко, О. Марченко ; ред. : А. Скорохватова, З. Мусіна ; Держ. іст. б-ка України. – Київ, 2005. – 616 с.
Дисертації	<ol style="list-style-type: none"> 1. Каросєва Т. Р. Книговидавнича справа Поділля : тенденції розвитку (друга половина ХІХ - початок 30-х років ХХ ст.) : дис..... канд. іст. наук: 07.00.08 / Каросєва Тетяна Робертівна ; Київський національний ун-т культури і мистецтв. – Київ, 2004. – 215 с. – Бібліогр. : С. 187-215.
Автореферати дисертацій	<ol style="list-style-type: none"> 1. Юдіна Л. М. Використання інформаційних ресурсів Національного архівного фонду України: науково-методичні засади, напрями та форми (1993 - 2004 рр.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.10 / Юдіна Лариса Миколаївна ; Український наук.-дослід. ін.-т архівної справи та документознавства ДКА України. – Київ, 2005. – 16 с. 2. Кисельова А. А. Архівні ресурси України в глобальній інформаційній мережі: види, доступ, перспективи : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.10 / Кисельова Алла Анатоліївна ; Український науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства ДКА України. – Київ, 2005. – 16 с.
Наукові збірники	<ol style="list-style-type: none"> 1. Історіографічні та джерелознавчі проблеми історії України : зб. наук. праць / Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. – Дніпропетровськ : [б. в.], 2003. – Виходить щорічно. 2. Історичний архів. Наукові студії : зб. наук. пр. / Чорном. держ. ун-т ім. Петра Могили, Ін-т Укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського Нац. акад. наук України. – Миколаїв : [б. в.], 2008. – Виходить двічі на рік. 3. Історіографічні дослідження в Україні : зб. наук. пр. / Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. – Київ : ПУ, 1968. – Періодичність: 1-2 рази на рік.
Частина книги, періодичного, продовжуваного видання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Боряк Г. В. Електронні архівні публікації в Інтернеті: проблеми репрезентації інформаційних ресурсів / Г. В. Боряк // Архіви України. – 2002. – Вип. 250 : липень – грудень. – С. 141-168. 2. Боряк Г. В. Информатизация архивного дела в Украине: опыт, проблемы и перспективы / Г. В. Боряк // Архивы в новом веке: Стратегические вопросы автоматизации архивов: Международная конференция стран Центральной и Восточной Европы «ColloquiaJerzySkowronekdedicata». – Варшава, 2001. – С. 76-82. 3. Климчук Л. В. Веб-сайти архівних установ Поділля як електронна джерельна база краєзнавчих досліджень / Л. В. Климчук // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2011. – № 4. – С.

	<p>10-14.</p> <p>4. Матяш І. Концепція створення та функціонування Національного реєстру «Архівна україніка» / Ірина Матяш // Студії з архівної справи та документознавства. – Київ, 2007. – Т. 15. – С. 12-18.</p>
Електронні ресурси	<p style="text-align: center;"><i>Опис сайту</i></p> <p>1. Архіви України [Електронний ресурс] / Офіційний веб-портал Державної архівної служби України. – Електрон. дані. – Київ : Державна архівна служба України, 2012. – . – Режим доступу : http://www.archives.gov.ua/Archives/. – Назва з екрана.</p> <p>2. Державний архів Хмельницької області [Електронний ресурс] / Державний архів Хмельницької області. – Електрон. дані. – Хмельницький : Державний архів Хмельницької області, 2012. – . – Режим доступу : http://www.duhmo.gov.ua – Назва з екрана.</p> <p style="text-align: center;"><i>Опис друкованого видання розміщеного в Інтернеті</i></p> <p>1. Кисельова В. П. Краєзнавча бібліотечна діяльність: пріоритети та перспективи [Електронний ресурс] / В. П. Кисельова // Сучасна бібліотека як науково-інформаційний та культурно просвітницький центр місцевої громади : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпропетровськ, 21 трав., 2009 р.). – Режим доступу : www.dibu.kiev.ua/page.php. – (дата звернення 10.11.2013). – Назва з екрана.</p> <p style="text-align: center;"><i>Опис частини друкованого документу розміщеного в Інтернеті</i></p> <p>1. Бездрабко В. В. Класифікація документів: здобутки і нагальні завдання сьогодення [Електронний ресурс] / В. В. Бездрабко. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Nvuu/Ist/2009_22/023.htm – Назва з екрану.</p> <p>2. Новицкий А. В. Создание научных архивов с помощью системы Eprints [Электронный ресурс] / А. В. Новицкий, В. А. Резниченко, Г.Ю.Проскудина // Электронные библиотеки. – 2006. – Т. 9. – Вып. 4. – Режим доступа: http://www.elbib.ru. – (дата обращения 11.01.2014). – Заглав. с экрана.</p> <p>3. Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті : (підсумки 10-ї Міжнар. конф. „Крим-2003”) [Електронний ресурс] / Л. Й. Костенко, А. О.Чекмарьов, А. Г. Бровкін, І. А. Павлуша // Бібліотечний вісник – 2003. – № 4. – С. 43. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/articles/2003/03klinko.htm. – Назва з екрану.</p>

Примітка: Оформлення нормативно-правових актів повинно відбуватись з посиланням на офіційне джерело оприлюднення. Відповідно до Указу Президента України «Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності» від 10.06.1997 р. № 503/97 офіційними друкованими виданнями є «Офіційний вісник України», «Урядовий кур'єр». Офіційними друкованими виданнями, в яких здійснюється офіційне оприлюднення законів та інших актів Верховної Ради України, є також газета «Голос України»,

«Відомості Верховної Ради України». Офіційним друкованим виданням, в якому здійснюється офіційне оприлюднення законів, актів Президента України, є також інформаційний бюлетень «Офіційний вісник Президента України».

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Аграрне право України: навч. посіб. / за ред. І. В. Тетарчук, Т. Є. Дяків Київ: Центр учбової літератури, 2017. 242 с.
2. Аграрне право України: навч. посіб. / Гаєцька-Колотило Я.З. Київ: Істина, 2008. 184 с.
3. Аграрне право України: Підручник / За ред. О. О. Погрібного. Київ: Істина, 2007. 448 с.
4. Аграрне право : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. П. Жушман, В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко та ін.; за ред. В. П. Жушмана та А. М. Статівки. Харків: Прапор, 2010. 294 с.
5. Актуальні проблеми правового регулювання аграрних, земельних, екологічних та природоресурсних відносин в Україні [Текст]: кол. монографія / [Носік В. В. та ін. ; відп. ред. Т. Є. Харитонова, І. І. Каракаш]; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". Одеса : Гельветика, 2018. 721 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe
6. Адміністративне право України: Підручник / За заг.ред. Т.О. Коломоєць. Київ : Гельветика, 2018. 83 с.
7. Адміністративне право України / Кол. авт. Ю. П. Битяк, В. М. Гарашук, В. В. Зуй. Х. : Право, 2018. 183 с.
8. Адміністративне право України: Підручник / За заг.ред. Т.О. Коломоєць. К.: Істина, 2010. 480 с.
9. Адміністративне право : Підручник / Упоряд. І. В. Тетарчук, Т. С. Дяків. К. : Центр учбової літератури, 2017. 212 с.
10. Адміністративно-правовий статус державної служби як центрального органу виконавчої влади : моногр. СВ Ківалов, ОІ Лавренова-Одеса: Фенікс, 2015, 190 с. URL: <https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=9Q4HtdkAAAAJ>
11. Баулін Ю. В., Борисов В. І., Кривоченко Л. М., Сташис В. В., Тацій В. Я. Кримінальне право України [Текст] : загальна частина : підручник : доп. МОН України як підруч. для студ. ВНЗ / за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація ; МОН України, Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. 4-те вид., переробл. і доповн. Харків : Право, 2010. 454 с.
12. Бойко М.Д. Трудове право України: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 391 с.
13. Вереша Р. В. Кримінальне право України. Загальна частина [Текст] : навч. посібник : рек. МОНмолодьспорту України для студ. ВНЗ. 2-ге вид., переробл. та допов. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 319 с.

14. Вінник О. М. Господарське право : загальна частина. К. : Ліра-К, 2017. 239 с.
15. Господарське процесуальне право України / за ред. В. Д. Чернадчука. Суми: Університетська книга, 2009. 377 с.
16. Горун О. В. Теорія держави і права. Київ: КНТ, 2011. 215 с.
17. Дмитрук І. М. Трудове право України: навч. посіб. Херсон : Гельветика, 2019. 135 с.
18. Євстігнєєв А. С. Екологічна безпека спеціального природокористування в Україні у контексті сталого розвитку: теоретико-правові аспекти [Текст]: монографія / А. С. Євстігнєєв; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ: Гордон, 2018. 494 с. URL: <http://idpnan.org.ua/files/2019/avtoreferat--evstigneev-a-s--problemi-pravovogo-zabezpechennya-ekologichnoyi-bezpeki-u-sferi-spetsialnogo-prirodokoristuvannya-v-ukrayini.pdf>
19. Екологічне право України : Начальний посібник / Упоряд. І. В. Тетарчук, Т. С. Дяків, Київ: Центр учбової літератури, 2017. 228 с.
20. Екологічне право: Підручник / Кол. авт. С. С. Бичкова, І. А. Боровська, О. С. Бурлака, Київ: Правова єдність, 2016. 289 с.
21. Екологічне право України / Упоряд.: І. В. Тетарчук, Т. С. Дяків. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 228 с.
22. Екологічне право України / О. М. Шуміло, В. А. Зуєв, І. В. Бригадир. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 431 с.
23. Завальнюк С. В. Аналогія права за цивільним законодавством України [Текст] : монографія / С. В. Завальнюк ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". Одеса : Юридична література, 2018. 181 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe
24. Іванов Ю.Ф. Трудове право України: навч. посіб. К. : Правова єдність, 2016. 222 с.
25. Історія вчень про державу і право / упоряд. І. В. Тетарчук, Т. С. Дяків. К. : Центр учбової літератури, 2013. 183 с.
26. Ін-т проблем законотворчості. Міжнародний комерційний арбітраж: законодавство станом на 2019 р. Київ : Сварог, 2019. 250 с.
27. Козмуляк К. А. Правове регулювання екологічної безпеки в сфері сільськогосподарського виробництва в Україні [Текст]: монографія / К. А. Козмуляк ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, Юрид. ф-т. Чернівці: Кондратьєв А. В. [вид.], 2017. 191 с. URL: <https://scholar.google.com/citations?user=NNjDo-QAAAAJ&hl=ru>
28. Кравчук С. Й. Господарське право України. К.: Кондор, 2009. 263 с.

29. Коморна Л. М. Систематизація екологічного законодавства України / Л. М. Коморна; Ін-т законодавчих передбачень і правової експертизи. Київ: Коло, 2015. 146 с.
30. Конституційне право України: Навч. посібник / Упоряд. І. В. Тетарчук, Т. Є. Дяків. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 217 с.
31. Конституційне право України: Підручник / За ред. В. Ф. Погорілка, Київ: Прецедент. 2009. 338 с.
32. Конституційне право України: Підручник / Кравченко В. В., Київ: Атіка, 2007. 590 с.
33. Колодій А.М. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні. Київ: Правова єдність, 2008. 350 с.
34. Конституційне право України. Федоренко В. Л. Київ : Ліра-К, 2016. 615 с.
35. Кириченко Ю. В. Актуальні проблеми конституційно-правового регулювання прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні в контексті європейського досвіду [Текст] : монографія / Ю. В. Кириченко ; Запорізь. нац. техн. ун-т. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 538 с. URL: <https://scholar.google.com/citations?user=JP9bmKMAAAAJ&hl=ru>
36. Кириченко В. М. Теорія держави і права. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 263 с.
37. Кельман М. С. Загальна теорія держави і права. Львів: Новий світ, 2020, 2011. 581 с.
38. Кравчук С. Й. Основи теорії держави і права. Київ: Кондор, 2018. 191 с.
39. Кримінальне право України [Текст] : навч. посіб. для підготовки до іспитів / [упоряд. І. В. Тетарчук, Т. Є. Дяків]. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 239 с.
40. Кримінальне право України. Загальна частина [Текст] : навч. посіб. : рек. МОН України як навч. посіб. для студентів ВНЗ / [автор-упорядник П. В. Хряпінський]. Суми : Університетська книга, 2009. 686 с.
41. Луцюк П. С. Сучасна парадигма юридичної відповідальності у трудовому праві України [Текст] : монографія / П. С. Луцюк. Харків : У справі, 2017. 500 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe
42. Мілаш В. С. Господарське право. Х. : Право, 2018. 336 с.
43. Мироненко О.М. Історія вчень про державу і право. К.: Академія, 2010. 454 с.
44. М. П. Апанасюк, О. В. Батожська, О. Г. Бондар / за заг. ред. Кройтора В. А., Кухарєва О. Є., Ткалича М. О. Цивільне право України. Ч. 1. Херсон : Гельветика, 2016. 383 с.

45. Несинова С.В. Господарське право України. К.: Центр учбової літератури, 2012. 563 с.
46. Ніженська І.В. Міжнародне право Умань: ПП Жовтий О.О., 2013.117 с.
47. О. Є. Аврамова, М. П. Апанасюк, О. В. Батожська / за заг. ред. Кройтора В. А., Кухарева О. Є., Ткалича М. О. Цивільне право України. Ч. 2. Херсон : Гельветика, 2016. 35 с.
48. Селецький С. І. Теорія держави і права. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 244 с.
49. Спіцина Г. О. Порівняльна характеристика правового регулювання праці в Україні та країнах Європейського Союзу [Текст] : монографія / Г. О. Спіцина ; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Київ : Ніка-Центр, 2016. 303 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe
50. Стрельцова Є. Д. Уніфікація міжнародного права та її вплив на національне законодавство [Текст] : монографія / Є. Д. Стрельцова ; [наук. ред.: М. В. Буроменський] ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса : Гельветика, 2019. 521 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe;
51. Теорія держави і права. Упоряд. І. В. Тетарчук, Т. Є. Дяків. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 183 с.
52. Тетарчук, І. В. Дяків Т. Є. Міжнародне право К. : Центр учбової літератури, 2017. 207 с.
53. Трансформація політичних інститутів України: проблеми теорії і практики [Текст] : монографія / [авт. кол.: М. І. Михальченко та ін.; відп. ред. Ю. Ж. Шайгородський]; НАН України, Ін-т політич. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2016. 437 с. URL: <https://ipiend.gov.ua/ru/publication/transformatyia-polytycheskykh-ynstytutov-ukrayny-problemy-teoryy-y-praktyky/>
54. Трудове право України. Уклад. Тетарчук І.В., Дяків Т. Є.: навч. Посіб. К. : Центр учбової літератури, 2017. 172 с.
55. Т. 2 : Наративи витоків дипломатії у контексті теоретичної рефлексії міжнародних політичних, економічних, енергетичних та правових відносин і трендів світової політики. 2019. 435 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe
56. Хрестоматія з історії політичних вчень / упоряд. О.М. Уривалкін. К.: Дакор: КНТ, 2008. 453 с.
57. Цивільне право України. Упоряд. І. В. Тетарчук, Т. Є. Дяків. К. : Центр учбової літератури, 2017. 200 с.
58. Цюрупа М.В. Історія політичних і правових вчень. К.: Кондор, 2016. 269 с.

59. Шульженко Ф. П. Історія політичних і правових вчень. К.: Юрінком Інтер, 2007. 463 с.

Додаткова:

1. Анісімова Г. В. Теоретичні засади розвитку екологічного законодавства в контексті природно-правової доктрини [Текст]: монографія / Г. В. Анісімова; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2019. 670 с. URL: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=FDf1AgoAAAAAJ&hl>

2. Асланов С. А. Етнополітична стабільність держави: політико-правовий аналіз [Текст] : монографія / СтелласАсланов ; Держ. ВНЗ "Ужгород. нац. ун-т", Каф. політ. і держ. упр., НДІ політ. регіоналістики. Ужгород: Ліра, 2016. 462 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

3. Белінська Я. В. Дипломатія у контексті розвитку міжнародних відносин [Текст] : монографія : у 2 т. / Я. В. Белінська, О. І. Дікареєв, А. В. Качур ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. Я. В. Белінської. Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2019.

4. Бірюкова А. Г. Трудове право та трудове законодавство: проблеми співвідношення [Текст] : монографія / А. Г. Бірюкова ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Харків : Панов А. М., 2016. 401 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

5. Волинець В. В. Теоретико-правові засади організаційно-управлінських відносин у трудовому праві України [Текст] : монографія / В. В. Волинець ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Харків ; Київ : Діса плюс, 2016. 393 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

6. Венедіктов С. В. Правове регулювання праці у Великобританії: прогресивний досвід і перспективи для України [Текст] : [монографія] / Сергій Венедіктов. Київ : Ніка-Центр, 2017. 173 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

7. Грицан О. А. Правові засади екологічного контролю за використанням та охороною надр [Текст]: монографія / О. А. Грицан. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2017. 175 с. URL: <https://scholar.google.com/citations?user=rqhAmMUAAAAAJ&hl=ru>

8. Грищук О. В. Юридична техніка творення та тлумачення нормативно-правових договорів: теоретико-правовий вимір [Текст] : монографія / Грищук О. В., Заболотна Н. Я. Хмельницький : Хмельниц. ун-т упр. і права, 2017. 213 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

9. Джуринський О. В. Джерела господарського права України [Текст] : монографія / О. В. Джуринський ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ :

Ліра-К, 2016. 198 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe;https://cul.com.ua/preview/12281.pdf

10. Єщук, О. М. Адміністративно-правова охорона : теорія, практика та перспективи розвитку : монографія / О. М. Єщук. Херсон : Грінь Д. С., 2017. 396 с. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/6835/%D0%84%D1%89%D1%83%D0%BA%20%D0%9C%D0%9E%D0%9D%D0%9E%D0%93%D0%A0%D0%90%D0%A4%D0%86%D0%AF%2019.09.2017.pdf?sequence=1&isAllowed=У>

11. Журавльова Г. С. Принцип рівності та заборони дискримінації у конституційному праві [Текст] : монографія / Г. С. Журавльова ; Ужгород. нац. ун-т. Запоріжжя : Статус, 2017. 322 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

12. Іншин М. І. Ідеологічні основи сучасного трудового права України [Текст] : монографія / М. І. Іншин, В. І. Щербина ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Харків : Діса плюс, 2016. 327 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

13. Коваленко І. А. Цивільно-правова відповідальність осіб із вадами волі [Текст] : [монографія] / І. А. Коваленко. Київ : Маслаков, 2018. 179 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe;https://scholar.google.com.ua/citations?user=9V4bVEAAAAAJ&hl=ru

14. Коверзнев В. О. Господарсько-правове забезпечення кооперації в Україні [Текст] : монографія / В. О. Коверзнев ; НАН України, Ін-т екон.-прав. дослідж. Київ ; Чернігів : НАН України, Ін-т екон.-прав. дослідж., 2017. 382 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

15. Кологойда О. В. Господарсько-правове регулювання фондових відносин в Україні [Текст] : монографія / О. В. Кологойда ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Ліра-К, 2015. 702 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

16. Луцький Р. П. Позитивне право у сучасних наукових реаліях [Текст] : монографія / Луцький Роман Петрович ; Івано-Франків. ун-т права ім. Данила Галицького. Львів : Сполом, 2016. 411 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

17. Мушак Н. Б. Правові засади функціонування Шенгенського простору [Текст] : монографія / Наталія Мушак ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Одеса : Фенікс, 2017. 438 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

18. Обліково-аналітичне і організаційно-правове забезпечення діяльності аграрних підприємств [Текст]: колект. монографія / [Р. Ф. Бруханський та ін.].

Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 299 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

19. Орловський Р. С. Теоретичні та методологічні проблеми інституту співучасті укри-мінальному праві України : монографія / Р.С.Орловський. Харків : Право, 2019. 624 с. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/16982/1/Orlovskiy_mon-2019.pdf

20. Пазенок А.С. Права та свободи людини і громадянина. Київ: Академвидав, 2010. 175 с.

21. Петков С. В. Забезпечення прав людини правоохоронними органами. Київ: КНТ, 2019. 240 с.

22. Петришин О. В. Модельні правові акти: теорія та практика реалізації [Текст] : монографія / О. В. Петришин, О. А. Колодій; Нац. акад. внутр. справ. Київ : Правова єдність: Алерта, 2016. 202 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

23. Правове регулювання державної кадрової політики у сфері відбору персоналу на державну службу: монографія / Ладиченко В.В., Кідалов С.О. К.: НУБіП України, 2017. 315 URL: с. <https://nubip.edu.ua/node/15745>

24. Савич С. С.Цивільно-правова охорона комерційних позначень в Україні й Республіці Польща (порівняльне дослідження) [Текст] : монографія / С. С. Савич ; Відкр. міжнар. ун-т розвитку людини "Україна", Луцький ін-т розвитку людини ун-ту "Україна". Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 167 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe;

25. Статівка О. О. Правове забезпечення природно-заповідного фонду як складового елемента національної екологічної мережі [Текст]: монографія / О. О. Статівка ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2018. 249 с. URL: http://nauka.nlu.edu.ua/download/diss/Stativka/d_Stativka.pdf

26. Туляков В. О., Полянський Є. Ю., Дмитрук М. М. Кримінальна відповідальність та форми її реалізації [Текст] : навчально-методичний посібник : для студ. Ін-ту прокуратури та слідства / МОН України, Національний ун-т «Одеська юридична академія», Каф. кримінального права. Одеса : Фенікс, 2015. 42 с. : табл. – (Серія «Навчально-методичні посібники»).

27. Тютюгін В. І., Комаров О. Д., Рубашенко М. А. Кримінальне право України. Загальна частина [Текст] : посібник для підготовки до іспитів. Харків : Право, 2017. 200 с.

28. Федорчук І. М. Обставини, які обтяжують покарання за кримінальним правом України: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 240 с. URL: <http://surl.li/bhhrl>

29. Чабаненко М. М. Становлення та розвиток системи аграрного права України [Текст]: монографія / Чабаненко М. М. Дніпропетровськ: Грані, 2015. 297 с. URL: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=255LkmMAAAAJ&hl=ru>

30. Шаблистий В.В. Тілесне ушкодження як злочин проти життя та здоров'я людини за кримінальним правом України : моногр. / В. В. Шаблистий, В. Ю. Коломієць; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Шаюлистоного. Дніпро: Видавець Білак К. О., 2020. 164 с. URL: <http://surl.li/bgvae>

31. Шатіло В. А. Теоретичні проблеми конституційного механізму державної влади: співвідношення організаційних структур та функцій (вітчизняний і світовий досвід) [Текст]: монографія / В. А. Шатіло. Київ : Юридична думка, 2017. 363 с.

Інтернет-ресурси

1. Бібліотека журналу "Історія та правознавство" <http://volodarskiydistrict.donetsk.edu.com/uk/site/biblioteka-zhurnalu-istor.html>

2. www.president.gov.ua Офіційне інтернет-представництво Президента України

3. www.rada.gov.ua Верховна Рада України

4. www.kmu.gov.ua Кабінет Міністрів України

5. www.ccu.gov.ua Конституційний Суд України

6. www.scourt.gov.ua Верховний Суд України

7. www.arbitr.gov.ua Вищий Господарський Суд України

8. www.ombudsman.kiev.ua Уповноважений Верховної Ради України з прав людини

9. www.rainbow.gov.ua Рада національної безпеки та оборони України

10. www.minjust.gov.ua Міністерство юстиції України

11. www.mvs.gov.ua Міністерство внутрішніх справ України

12. www.mon.gov.ua Міністерство освіти і науки України

13. www.vru.gov.ua Вища рада юстиції України

14. www.gp.gov.ua Генеральна прокуратура України

15. www.cvk.gov.ua Центральна виборча комісія України

16. www.nbu.gov.ua Національна парламентська бібліотека України ім.В.І.Вернадського

17. www.golos.com.ua Газета Верховної Ради України «Голос України»

18. www.ukurier.gov.ua Газета центральних органів виконавчої влади України «Урядовий кур'єр»

19. www.pravo.biz.ua Електронна бібліотека з правознавства

20. www.pravo.org.ua Центр політико-правових реформ
21. www.uapravo.org Правовий Інтернет - журнал «UAravo»
22. www.nau.kiev.ua Нормативні акти України – законодавство для практиків
23. www.legality.kiev.ua Інститут проблем законодавства ім. Ярослава Мудрого
24. www.kphg.org Харківська правозахисна група
25. www.helsinki.org.ua Українська Гельсінська спілка з прав людини